

Thứ hai 2.8, các bộ trưởng tài chính EC đã quyết định mở rộng biên độ dao động của các đơn vị tiền tệ EC đến mức chưa từng thấy: từ nay biên độ này sẽ là 15% so với tỷ giá bản lẻ; trước kia biên độ này chỉ là 2,25% đối với các tiền tệ mạnh như franc, mark... và 6% đối với các tiền tệ yếu như lira, peseta... đây là biên độ tối đa được phép dao động của một đơn vị tiền tệ A (+, -) so với một đơn vị tiền tệ khác trong SME (Hệ thống tiền tệ châu Âu) mà ngân hàng trung ương có thể chấp

KINH TẾ TÀI CHÍNH THẾ GIỚI THÁNG 8.1993

HỆ THỐNG TIỀN TỆ CHÂU ÂU RUNG CHUYỂN

nhận: vượt quá biên độ này các ngân hàng liên hệ sẽ phải điều chỉnh tỷ giá các đơn vị tiền tệ của mình. Thí dụ: Nếu tỷ giá bản lẻ của đồng mark/đồng franc là: 1 DM = 3,4000 F, và đột nhiên đồng mark tăng giá so với đồng franc hơn tỷ lệ 2,5% thì buộc lòng Ngân hàng trung ương Pháp phải hạ giá đồng franc chứ không thể giữ mãi tỷ giá bản lẻ đã lạc hậu ấy. Dao động $\pm 2,5\%$ là phải điều chỉnh tỷ giá. Ấy thế mà, hôm thứ hai 2.8, các bộ trưởng tài chính EC đã nâng biên độ dao động này lên đến tận 15%! Nói cách khác, quyết định này trong thực tế chính là quyết định thả nổi hệ thống tiền tệ châu Âu. Con đề SME coi như đã vỡ. Mặt khác, các vị bộ trưởng tài chính EC cũng đã quyết định để cho các đồng sterling và lira tiếp tục đứng ngoài hệ thống SME (các đồng tiền này đã tạm rút ra khỏi SME từ tháng 9 năm ngoái). Thủ tướng Pháp Edouard Balladur vốn là một chuyên viên kinh tế tài chính thượng thặng của Pháp, đã ra một thông cáo chính phủ trong đó có đoạn: "chính phủ cũng đã dự trù chấp thuận việc đồng mark tạm thời rút ra khỏi cơ chế hối đoái của SME. Nước Đức dường như đã đồng ý như thế song giải pháp này đã không nhận được sự đồng tình của toàn thể các chính phủ châu Âu. Nước Pháp đã nghiêng về giải pháp này bởi lẽ như thế sẽ thích hợp hơn. Tuy nhiên, để bảo toàn công cuộc xây dựng châu Âu, chúng tôi đã phải chọn lựa việc tránh cho hệ thống bị tan vỡ". Chính sự nhượng bộ của Pháp trong đêm chủ nhật rạng sáng thứ hai 2.8 - không yêu cầu đồng mark ra khỏi SME nữa - đã giúp cho SME tránh khỏi sự

40 PHÁT TRIỂN KINH TẾ

mark là: 3,4550 = DM, thấp hơn rõ rệt so với tỷ giá bản lẻ 3,4305 F.

- Bruxelles, giờ 45 GMT

Phiên họp lần thứ 3. Biên độ dao động mới của SME 15%. Đồng lira Ý đồng sterling Anh vẫn tiếp tục ở ngoài SME. Đồng florin Hà Lan vẫn tiếp tục gắn với đồng mark không thay đổi gì.

Thứ hai 2.8

- Tokyo, 00 giờ 10 GMT.

Tỷ giá đồng mark là: 1 DM = 3,4850 F

Luc Colin, phụ trách hối đoái của ngân hàng BNP (Pháp) ở Tokyo tuyên bố: "Đây quả là một thắng lợi cho chúng tôi, một thắng lợi khổng lồ của những nhà đầu cơ, một thất bại của SME".

- Bruxelles 00 giờ 54 GMT

Helmut Schlesinger, Thống đốc Ngân hàng trung ương Đức, loan báo Bundesbank đã chi 60 tỉ DM trợ tuần trước để bảo vệ các tiền tệ châu Âu.

- 01 giờ 07 GMT.

Bộ trưởng kinh tế Pháp Edmond Alphandéry tuyên bố: "Đồng franc vẫn còn là và sẽ vẫn còn là một trong những đồng tiền mạnh nhất thế giới".

- 02 giờ 20 GMT.

Đức và Hà Lan ra tuyên bố chung: "Quan hệ hiện có giữa đồng mark và đồng florin là không suy sụp". Biên độ dao động của đồng florin so với đồng mark vẫn sẽ là 2,25% nghĩa là Đức đã tiếp tục tung đồng mark ra để mua đồng florin hầu cứu đồng bạc này, nhưng cho có thỏa thuận thả nổi biên độ dao động lên 15%.

- London, 7 giờ 00 GMT.

Tỷ giá đồng franc tuột xuống còn 1 DM = 3,4985 F. Các đồng tiền khác cũng thế: đồng escudo của Bồ Đào Nha 1 DM = 104,75 esc (so với tỷ giá hôm thứ sáu lúc đóng cửa: 1 DM = 104,35 pta (so với 1 DM = 83,3 pta hôm thứ sáu) đồng couronne Bỉ 1 DM = 4,065 DKr (so với 1 DM = 3,90 DKr hôm thứ sáu).

- Paris, 7 giờ 06 GMT

Đồng franc ở lại giá: 1 DM = 3,4980 F.

- Paris, 8 giờ 48 GMT

Đồng mark giờ đây ăn 3,5250 F

- La Haye, 9 giờ 06 GMT

Bộ trưởng tài chính Hà Lan W. Kok thừa nhận rằng: "Đứa bé sơ sinh (tức quyết định thả nổi biên độ dao động) chẳng đẹp gì".

- Bonn, 9 giờ 57 GMT

Ngoại trưởng Đức lên tiếng t

DANH ĐỨC

tan rã. Tuy nhiên, chính vì vậy mà đồng franc tiếp tục sẽ còn phải gánh chịu những sức ép vô cùng của đồng mark, và mặt khác cơn lũ vẫn còn tiếp tục nhận chìm con đề SME.

II

DIỄN BIẾN CƠN Lũ

Chủ nhật 1.8

- Bruxelles, 12 giờ GMT

Theo yêu cầu của Đức, các bộ trưởng tài chính EC nhóm họp. Các bộ trưởng của Tây Ban Nha và Ireland thoái thác không hạ giá tiền tệ của mình. Bộ trưởng tài chính Đức Theo Waigel dứt khoát khẳng định: đồng mark đang rất mạnh, rất ổn định nên không thể là đối tượng của bất cứ quyết định phá giá nào.

- 20 giờ 57 GMT

Chủ tịch Ủy ban EC Jacques Delors gượng dậy từ một cơn đau viêm thần kinh tọa, phải can thiệp. "Đồng mark nên tạm rút ra khỏi SME trong vài tuần lễ hoặc vài tháng". Bộ trưởng tài chính Đức Theo Waigel đáp trả: "Tôi chúc ông sớm bình phục, song tôi không hề tưởng tượng được rằng người ta có thể theo dõi cận kề đến thế những gì đang diễn ra tại đây từ trên giường bệnh được".

- 22 giờ 28 GMT

Cuộc họp hoàn toàn bế tắc, các bộ trưởng không loại trừ khả năng đóng cửa các thị trường tiền tệ châu Âu vào sáng ngày hôm sau, thứ hai 2.8.

- Tokyo, 22 giờ 40 GMT

Sau khi mở cửa, thị trường Tokyo niêm yết tỷ giá đồng franc so với đồng

n dư luận: "Thỏa hiệp Bruxelles đem lại cho SME một sự tín nhiệm mới so với tình trạng hiện tại".

- Paris, 9 giờ 59 GMT

Trong khi đó cựu thủ tướng Pháp Raymond Barre lại lên tiếng ngược lại: Các quyết định của Bruxelles đã dùng lại một cách tàn nhẫn dự án nhất thể hóa châu Âu". Ông cũng kêu gọi chính phủ Đức "phải tỏ ra trong những tháng tiếp tới lòng cương quyết thực hiện những cam kết với châu Âu, đặc biệt là về thái độ giáo điều của Bundesbank".

- London, 11 giờ 33 GMT.

Thủ tướng Anh John Major tuyên bố: "Lịch biểu thống nhất tiền tệ và kinh tế châu Âu hoàn toàn là không thực tế".

- Paris, 11 giờ 43 GMT

Hội đồng quốc gia chủ nhân Pháp (NPF) tuyên bố mong mỏi rằng "một hi trật tự được vấn hồi, chính sách hạ lãi suất để được từ nhiều tháng qua sẽ được tiếp tục".

- Copenhagen, 12 giờ 04 GMT

Ngân hàng trung ương Đan Mạch thông cáo "sẽ không bỏ chính sách tiền tệ của mình chừng nào mà nạn nhân của vấn đề còn nằm vào đồng couronne của Đan Mạch".

- Bonn, 12 giờ 22 GMT.

Bộ trưởng tài chính Đức Theo Waigel cho biết Bundesbank sẽ có thể tiếp tục hạ lãi suất lần nữa.

- London, 12 giờ 33 GMT.

Các tiền tệ châu Âu ổn định trở lại. Đồng mark chỉ còn đổi 3,5125 franc, có nghĩa là đồng franc đã dương hiện bị mất giá 2,5% vào giữa trưa.

- Copenhagen, 14 giờ GMT

Chính phủ và Ngân hàng trung ương Đan Mạch tuyên bố lấy làm tiếc rằng "sự mất đoàn kết giữa Pháp và Đức đã dẫn đến cuộc khủng hoảng".

New York, 14 giờ 13 GMT

Đồng franc ổn định thêm một chút ở tỉ giá 1 DM = 3,5020F.

- Paris 14 giờ 36 GMT

Đôi bạn cố tri đã từng vun đắp cho nhau hữu nghị kinh tế tài chính Đức - Pháp, cựu Tổng thống Valéry Giscard d'Estaing và cựu Thủ tướng Helmut Schmidt ra tuyên bố chung "việc đưa lên độ dao động các tiền tệ lên 15% chính là xóa sổ SME". Nên nhớ rằng ai nhà cựu lãnh đạo này chính là tác nhân của SME.

- Bruxelles, 15 giờ 24 GMT

Ngân hàng quốc gia Bỉ can thiệp bảo vệ đồng franc Bỉ (FB) 1DM chỉ còn 21,50 FB

- Copenhagen, 15 giờ 34 GMT

Ngân hàng trung ương Đan Mạch an báo sẽ phát hành vào ngày hôm sau các trái phiếu với lãi suất 25%.

- Bruxelles, 16 giờ 15 GMT

Chính phủ Bỉ cho biết có khả năng trong vài tuần tới sẽ đạt đến một hiệp định hối đoái ưu đãi với Đức trong

khung khổ SME.

- London, 17 giờ GMT

Tỉ giá đồng franc là : 1 DM = 3,5130 F so với 3,5375F vào buổi sáng.

- Paris, 17 giờ 15

Phát ngôn viên chính phủ Pháp Nicolas Sarkozy loan báo sau phiên họp nội các Balladur "Chính phủ sẽ dứt khoát đeo đuổi chính sách đã có".

III

CHIẾN THẮNG CỦA
NHỮNG TAY ĐẦU CƠ
HAY SAI LẦM CỦA
CÁC CHÍNH PHỦ
HOẶC SỰ BẤT LỰC
CỦA CÁC NGÂN
HÀNG TRUNG ƯƠNG

Như KTTCTG tháng 10.92 đã đưa tin, trong "tháng chín đen" (tháng 9.92) những tay đầu cơ tiền tệ đã đánh tan tác các đồng sterling, lira, peseta và người hưởng lợi là nhân vật George Soros chỉ trong một ngày hoạt động chuyển nhượng tiền tệ đã thu lợi 1 tỉ đô-la, các đồng couronne, franc cũng rung rinh theo. Tính mạng của đồng franc như được treo lơ lửng. Tối chủ nhật 31.7, trong khi đại diện 12 nước EC còn đang vất vả ra sức cứu lấy hệ thống SME, thì tay đầu cơ tiền tệ George Soros thân nhiên tuyên bố trên đài truyền hình TF1 rằng đồng franc đã "tiêu rồi", và nếu như các chính phủ EC không thừa nhận sự thực này, thì đến thứ hai tình trạng đầu cơ tiền tệ sẽ tiếp tục.

Muriel Motte của *Le Figaro* - *Eco* gọi rằng đây chính là sự khiêu khích của một tay đầu cơ chuyên nghiệp: Muriel Motte tóm tắt thắng lợi của các tay đầu cơ như sau: "Những tay gan lì nhất ngay từ đầu tháng 7 đã vay nợ bằng đồng franc để đổi lấy đồng mark với tỉ giá 1 DM = 3,38 F, và đến cuối tháng họ đã có thể trả nợ bằng cách bán lại đồng mark với tỉ giá 1 DM = 3,5 F. Coi như cứ mỗi đồng mark mua vào bán ra, họ lời 12 centimes (0,12 F), có trừ tiền lãi vay cũng còn lời chán". Có thể đưa thêm một giải thích về thời điểm mà các tay đầu cơ chọn lựa: Tháng 7. Trong tháng này, người dân Pháp ào ạt đi nghỉ hè, hàng chục triệu người đổi đồng franc lấy các ngoại tệ khác để đi chơi ở nước ngoài, tất cả tạo nên một áp lực nặng nề nơi đồng franc trong một thời gian nhất định. Cũng như trong cơn sốt tiền tệ hồi tháng 3, lúc đó các nhà đầu tư ngoại quốc vốn đang nắm trong tay 600 tỉ franc trái phiếu của nhà nước Pháp và 400 tỉ franc cổ phiếu của các công ty Pháp, đứng trước những bất ổn chính trị do việc bầu cử quốc hội Pháp, cuộc bầu cử có tính cách quyết định một ngã rẽ chính trị, kinh tế từ cánh tả sang cánh hữu, cũng đã buông đồng franc để đổi lấy các ngoại tệ khác. Những chuyển nhượng ngoại tệ này là chuyện thường tình, hiểu được bên cạnh những hoạt động chuyển nhượng hoàn toàn có tính

cách đầu cơ. Tỉ như hoạt động swap; thuật ngữ swap chỉ định một loại hoạt động chuyển nhượng rất mới mẻ và rất có tác động nơi thị trường tiền tệ, người ta có thể bán ra bằng tiền mặt một tiền tệ nào đó và mua vào đồng tiền này vào một thời điểm đã chọn trước. Yếu tố "thời điểm đã chọn trước" này chính là nguyên tắc cơ bản của đầu cơ. Khi một số tay đầu cơ cố gộc cùng nhất trí swap, thì đến một thời điểm nào đó đồng tiền họ sẽ bị lật nhào. Chính vì thế mà Muriel Motte viết: "Đạo đức là một từ ngữ xa lạ nơi các thị trường tài chính".

Thế nhưng các tay đầu cơ sẽ không thể tự tung, tự tác nếu như thời cơ không đến. Thời cơ đó không chính là sự sụp đổ của bức tường Berlin năm 1989: sự thống nhất nước Đức, đặc biệt là việc đổi tiền ostmark (mark Đông Đức) lấy tiền deutschemark (mark Tây Đức) với tỷ giá 1:1 do các đồng cơ chính trị (xoa dịu) hơn là dựa trên các cơ sở kinh tế. Dẫu rằng Bundesbank có giới hạn số DM được đổi là 2000 song khối lượng tiền tệ phát hành cũng đã tăng hơn 15%, khiến cho tất cả các thông số tiền tệ ổn định sẵn có của Bundesbank đều đảo lộn. Do đó, Bundesbank nâng lãi suất lên. Lần đầu tiên, nước Đức đeo đuổi một chính sách tiền tệ hoàn toàn trái ngược với những gì mà EC mong đợi (EC đang chủ trương cùng nhau hạ lãi suất). Thật ra, Bundesbank còn đề xuất một giải pháp khác: điều chỉnh lại tỉ giá đồng mark; song Pháp lúc đó không đồng ý vì lẽ nếu đồng mark phá giá, thì đồng franc vốn gắn chặt với đồng mark cũng phải phá giá theo. Chính sách đồng franc mạnh này được tiếp tục hiện nay bởi chính phủ cánh hữu Balladur.

Mặt khác, vai trò của các ngân hàng trung ương của EC là cùng nhau can thiệp khi một đồng tiền nào đó của EC chao đảo. Các ngân hàng trung ương đã ra sức đảm đương nhiệm vụ này. Để bảo vệ đồng sterling trong 4 tháng trước ngày 16.9.92 (ngày mà đồng sterling ra khỏi SME) các ngân hàng trung ương đã tung ra 160 tỉ đô-la để can thiệp. Để cứu đồng lira, con số này đã là 200 tỉ đô-la trong thời gian từ tháng 6 đến tháng 12.92. Để cứu đồng couronne Đan Mạch, chỉ trong 6 ngày của tháng 11.92, con số này đã là 26 tỉ đô-la... Thế nhưng, dù có can thiệp đến đâu thì các đồng tiền vẫn bị chao đảo theo ý muốn của các tay đầu cơ.

Tất cả các yếu tố kể trên cho thấy một EC đã quá "bệnh hoạn" hầu như không có thuốc chữa về mặt kinh tế. Mặt khác, tương lai hợp nhất hóa châu Âu ngày càng tỏ ra là một sản phẩm của các nhà kỹ trị nhằm mục đích tạo thuận lợi cho các nhà tư bản tự do kinh doanh, luân chuyển vốn hơn là vì lợi ích dân chúng của EC ♣